

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Quid senserit Gualterius & Gilbertus. c. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

quæst. 13. articulo 4. amandata est, ideo de illis primum est disputandum.

DISPUTATIO CXVI.

An diuina attributa inter se, & ab essentia suapte natura, vel sola cogitatione distinguantur.

Quid nomine attributi intelligatur. cap. 1.

Quid senserit Gualterus, & Gilbertus. cap. 2.

Opinio Scoti. cap. 3.

Attributa diuina inter se, & ab essentia ante operationem non distingui autoritate monstratur. cap. 4.

Eadem opinio ratione ostenditur. cap. 5.

Respondetur argumentis Scoti. cap. 6.

CAPVT I.

Quid nomine attributi intelligatur.

VT id, de quo suscipitur disputatio, perspicue intelligatur, & variae vocum significationes non sint dissensionis, causa breuiter explicandum est, quid à nobis attributum diuinum appelletur.

Greg. igitur in primum dist. 8. quæst. 2. & Mart. quæst. 12. art. 3. in principio tria distinguunt, attributum, rationem, quam ipsi attributoilem vocant, & perfectionem dictam attributalem. Attributum sic definiunt, est nomen, quod de Deo, de omnibus personis simul, & de qualibet prædicari potest, denotans id, quod esse melius est, quam non esse. Hac ratione excluduntur à ratione attributi nomina relationum; nequeunt de qualibet persona seorsum prædicari: & nomina significantia actionem aliquam, quæ Deo cōuenit ex tempore, vt creatio: quia non est melior ipsa, quam non ipsa; hoc est, non est melius creare, quam non creare: quare hæc nomina, *Pater, Filius, Spiritus sanctus, creator, iustificator*, non sunt attributa Dei. Rationem vero, quam appellant attributibilem, dicant esse conceptum animæ formalem, quem exprimimus de Deo, audita voce ipsa attributi: denique perfectionem ipsam attributalem docent esse rem ipsam, quam de Deo concipimus, conceptum videlicet obiectiuum, quem de Deo habemus.

Fere eodem modo definiuit attributum Gab. in 1. d. 2. q. 2. art. 1. notabili 3. cum ait, esse mentale, seu vocale, seu scriptum prædicabile, quod natū est de Deo dici, & pro eo supponi potest, significans aliquam Dei perfectionem, quæ naturali ratione inuestigatur. Qua sane definitione licet cōplectatur ipse rationem creatoris, non tamen comprehendit relationes diuinas personales.

Durandus autem in primum distinct. 2. qu. 3. num. 6. & 7. putat, bifariam accipi attributum, latiori videlicet significatione, & magis propria priori modo inquit esse attributum, quidquid Deo tribuimus per modum cuiusdam denominationis: & hoc pacto etiam infinitas, & immensas dicuntur attributa. Eodem modo accepit attributum August. Niphus 12. meta. disput. 13. cap. 2. in fine, ubi inquit, attributum esse in Deo quidquid de ipso per modum accidentis, & adiectiui prædicatur: in quem sensum Auerroës 12. met. com. 39. attributa Dei vocauit dispositiones,

quasi additas essentiae. Posteriori modo, inquit Durandus, dicitur attributum, quod significat aliquam perfectionem communem Deo, & creaturis, vt iustitia, misericordia, & alia id genus: quod pacto æternitas, immensitas, & infinitas, & similia non sunt dicenda attributa. Sic videtur uisasse attributum Henricus quodlib. 5. qu. 1. lit. ra B. & H.

Denique Canariensis Episcopus in hunc articulum disp. 1. par. 2. asserit, attributum esse perfectionem Dei, quæ neque est relatio, neque illam rationem continet, siue realē, siue rationis: nihilominus intellectum, voluntatem, intelligere, & velle, inquit esse attributa: quia quauis vocaliter significentur, in suo tamen conceptu relationem non habent, nisi consequenter.

Mihi autem placet definitio Gabrielis, quam supra retulimus, ita, vt non definiatur nomen attributi, vt ille definit, sed res significata per nomen hoc est quæuis in Deo perfectio, quæ naturali ratione inuestigari potest, & à nobis significatur per modum alicuius formæ Deo adiacentis, qualis est sapientia, intellectus, voluntas, misericordia, &c. de quibus nunc controuersa est, quomodo inter se, & ab essentia distinguantur, rem re ipsa, an sola cognitione. De relationibus vero, cum eadem sit nobis postea futura quaestio, in præsentia nihil dicemus: quare nec nomine attributi ipsas comprehendimus.

CAPVT II.

Quid senserint Gualterus, & Gilbertus.

AVgustinus Niphus 12. Metaph. disput. 13. cap. 3. refert sententiam Gualteri asserentis, cum summa Dei simplicitate esse distinctionem realem attributorum inter se, & ab essentia diuina. Probat vero, quia ea, quæ sunt in diuersis prædicamentis, vel quasi sunt in diuersis prædicamentis, distinguuntur realiter, attributa autem Dei, & essentia quasi sunt in diuersis prædicamentis: ergo inuicem distinguuntur realiter. Cum hac tamen distinctione Dei simplicitatem defendit hoc modo, quia vt aliquid ex pluribus componitur, non solum requiritur pluralitas, sed illa pluralitas, quæ in eo reperitur, ita debent inuicem vt partes comparari, vt vnum habeat rationem actus, alterum vero rationem potentie, aut iter se, aut respectu alicuius terrij, quod componunt, in Deo autem nihil potest habere rationem potentie, ergo licet in eo sint plura, non est compositio. Hac ratione vsus est postea Scotus, vt cum illa distinctione ex natura rei, quam ipse communiscitur, eandē Dei simplicitatem conferuet, citius in sententia quantum ab hac differat re ipsa, infra dicemus.

In hac eadem sententia putant aliqui fuisse Gilbertum Porretanum Episcopum Pictauiensem in commentario super Boetium de Trinitate, ubi vt refert Bernardus sermone 80. in Cantabrigia, has propositiones sic concedebat, & non contradicebat: *Præter est veritas, id est, verus, siue est veritas, id est, verus: Spiritus sanctus est veritas, id est, verus: & hi tres sunt vna veritas, id est, vna veritas.* Sic dicebat magnitudinem Dei, aut substantiam Dei, non esse ipsum Deum, ex quo aut veritatem Dei, non esse ipsum Deum, ex quo attributa ab essentia saltem, & ab ipso Deo differre

guere videbantur. Verum Gilbertum nunquam prædictam sententiam Gualteri, vel similem de distinctione aliqua attributorum inter se, aut attributorum ab essentia secutus est. Nam ut refert Otto Frittingensis Episcopus, antiquus author libro 1. de gestis Federici Imperatoris, cuius ipse nepos fuit capite 56. & 57. cuius verba referemus infra disputatione 120. cap. primo, Gilbertus solum dicebat, concretum, *Deus*, aliquando poni pro persona, aliquando pro natura, cum ponitur pro natura, concedebat Deum esse ipsam Deitatem, & unitatem, cum vero ponitur pro persona dicebat, non esse concedendam illam propositionem, *Deus est natura divina*, in casu nominandi, ut in ea disputatione explicabitur. Similiter veritatem, & alia attributa abstracta non prædicabat de persona, nec de Deo, quando pro persona ponebatur, ex quo ille solum distinctionem realem, seu ex natura rei inter personam ex una parte, & essentiam, arque attributa ex alia constituebat, id quod peculiari ratione, quam in ea disputatione pro Scoti etiam sententia adducimus, asseribat. De attributis tamen inter se, aut cum essentia collatis nihil tale docuit, neque in Concilio Remensi, ubi error eius damnatus est, contra attributorum distinctionem aliquid fuit definitum. Quare non negauit Gilbertus hanc propositionem, *Deus est sua sapientia*, quia abstractum de concreto prædicatur (eam enim concedebat, si concretum, *Deus*, non poneretur pro persona) sed quia *Deus* cum ponitur pro persona, includit super essentiam relationem, quam peculiari ratione putabat ab essentia distingui, ut disp. 120. cap. 1. videmus.

Hæc sententia Gualteri est manifestus error in fide, primo quia definitio facta in Concilio Remensi contra Gilbertum, qua decretum fuit, naturam diuinam non distingui realiter à persona, non minus pugnat contra Gualterum distinguendum attributa inter se, & à natura. De hac Concilij definitione ex professo tractabitur infra disp. 120. Secundo, ratio Bernardi, qua contra Gilbertum usus est in Concilio, & habetur in eo sermone citato, non minus probat, attributa non distingui ab essentia, vel inter se, quam essentiam à persona, vel relatione. Ratio vero est huiusmodi. Aut bonitas, qua *Deus* est bonus, & sapientia, qua est sapiens, est aliquid, vel nihil, non potest esse nihil, ergo est aliquid. Vterius, si illa est aliquid, & distincta ab ipsa Dei substantia, vel est illi superior, vel æqualis, vel inferior, superior esse nequit ut constat, nihil enim supra essentiam Dei esse potest: est ergo vel æqualis, vel inferior; si æqualis, & distincta ab ipsa natura Dei, erunt plures Dij, aut si est ipsemet vnus *Deus*, non distinguitur realiter ab eo: inferior autem esse non potest, quia sequeretur, illam esse creaturam, ac proinde Deum esse sapientem creatura aliqua, tanquam forma, quod est absurdum: quidquid enim diuina natura inferius est creatum aliquid esse debet.

Tertio Gualterus plane subuertit *Dei* simplicitatem, & in *Deo* compositionem cogitur admittere, quod est absurdum. Nec effugium, quod ipse excogitauit, qui quam refert primum, nam si sapientia, & bonitas sunt in essentia Dei realiter ab ea distinctæ, & his redditur *Deus* bonus, & sapiens: consequitur, has formas realiter inesse di-

uinæ naturæ: ac proinde in ea recipi: est igitur essentia in potentia, ut informetur, & sapientia, ut forma ipsam essentiam reducat ad actum, non quod illa Dei potentia sit aliquando, aut possit esse cum priuatione formæ, sed quia vere formetur sapientia, tanquam forma: nam & in his subiectis, à quibus accidentariæ formæ nequeunt separari, si ab ipsis formis re ipsa distinguatur, est vere potentia, & ipsæ formæ sunt veri actus illius. Tum etiam si in *Deo* sint plura realiter ab essentia eius distincta, nec vnum habeat ex se potentiam respectu alterius, sequitur maius absurdum, nempe esse in *Deo* aggregatum quoddam, quod logici appellant per accidens, qualis est æternus lapidum, quod non minus diuinæ simplicitati, imo multo magis repugnat. Nam simplicitas, & unitas opponitur multiplicitati: ubi autem est multiplicitas, & plurium contentus, non potest esse simplicitas, & ibi multo minor erit unitas, ubi ea, quæ conueniunt, per accidens coniunguntur, & alterum non habet rationem actus, alterum rationem potentie. Tunitas vero personarum ideo simplicitati non aduersatur, quia quævis persona uapre natura idem est omnino cum essentia. Denique non est necesse, ut res aliqua dicatur vere composita ex duobus, vtrumque habere rationem partis, sicut hic author videtur docuisse: ut enim cum S. Thoma 3. parte questione 2. artic. 4. ex multis concilijs, & patribus probauimus, persona Christi vere composita est ex duobus, quorum alterum, scilicet diuina persona, non est pars, quamuis illa habeat quodammodo rationem actus: contra vero natura humana rationem potentie.

Argumentum vero Gualteri facile diluitur, primum quidem, quia assumit falsam propositionem, nempe res diuersorum prædicamentorum re ipsa differre: nam & actio, & passio sunt res diuersorum prædicamentorum, & tamen ex Aristotele 3. Physicorum ca. 3. sunt idem motus: & ut infra ostendemus, relatio non se differat à qualitate quam habet ut fundamentum, distinguitur. Deinde, etiam si vera esset propositio, in his rebus, quæ vere creatæ sunt, & in prædicamento ponuntur, at in diuinis quæ vere non sunt in categoria, non debet esse vera ex eo solum, quod varia Dei attributa concipiuntur instar rerum creaturarum, quæ in prædicamento collocantur.

CAPVT III.

Opinio Scoti.

Inter prædictam sententiam Gualteri, & communem, quæ affirmat, attributa inter se, & ab essentia sola ratione distingui, mediam quandam opinionem excogitauit Scotus in primum distinctione 8. questione 4. pro qua etiam citari solet distinctione 2. questione 7. in ordine, ubi de hac re expresse non disputat, sed de distinctione solum essentia à relatione seu persona asserit ergo, attributa inter se non distingui realiter, nec etiam sola ratione, sed media quadam distinctione, quæ appellat formalem, & dicit esse ex natura rei, & ante omnis intellectus, tam humani, quam diuini operationem. Diuidit autem distinctionem prædictam in diuisionem in distinctionem ex natura rei, & distinctionem rationis, quæ est per intellectum; rursus

Solutur
Gualteri
ratio.

Arist.

8.
Attributa
distingui
formaliter
ante intel-
lectum inspi-
ciunt Scotus.